

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра гігієни тварин і харчових продуктів
імені професора А.К. Скороходька

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету ветеринарної медицини

Микола ЦВІЛХОВСЬКИЙ

05 06 2024 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри гігієни тварин і харчових продуктів
імені професора А.К. Скороходька
протокол № 13 від 30 травня 2024 р.

Завідувач кафедри

В'ячеслав СОЛОМОН

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «Ветеринарна медицина»

Гарант ОП

Наталія ГРУШАНСЬКА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОРГАНІЧНЕ ТВАРИННИЦТВО

Галузь знань 21 – «Ветеринарна медицина»

Спеціальність 211 – «Ветеринарна медицина»

Освітня програма «Ветеринарна медицина»

Факультет ветеринарної медицини

Розробник: ст. викл. кафедри, к. вет. н., доц. Димко Р.О.

Київ – 2024 р.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Органічне тваринництво

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>Магістр</i>	
Спеціальність	<i>211</i>	
Освітня програма	<i>Ветеринарна медицина</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	вибіркова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	<i>Залік</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Курс (рік підготовки)	3	
Семестр	5	
Лекційні заняття	<i>15 год.</i>	<i>год.</i>
Практичні, семінарські заняття	<i>15 год.</i>	<i>год.</i>
Лабораторні заняття	<i>год.</i>	<i>год.</i>
Самостійна робота	<i>90 год.</i>	<i>год.</i>
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	<i>2 год.</i>	

В Україні, як і в усьому світі, зростає попит на якісні та безпечні продукти харчування. Особливої популярності набувають органічні продукти. Україна в найближчому майбутньому може стати європейським лідером в цій сфері, оскільки має значну за масштабами Європи площу високородючих земель.

Навчальна дисципліна сприяє формуванню гуманного ставлення і засад дбайливого огляду да тваринами з врахуванням природніх потреб і етологічних особливостей кожного виду тварин. Однак для належної економічної ефективності та рентабельності виробництва, запобігання захворювань та втрат поголів'я необхідний дієвий науковий супровід, оскільки органічне вирощування тварин – це не просто підсобне господарювання, а поєднання новітніх технологій і високої культури виробництва для отримання органічної продукції найвищої якості.

У органічному тваринництві використовуються екологічно чисті, органічні корми, необхідною умовою є вигульне утримання з достатньою кількістю пасовищ і зелених кормів та дотримання вимог благополуччя, запобігання непотрібних страждань тварин, відмова від синтетичних лікувальних препаратів і профілактичних антибіотиків.

Надзвичайно небезпечним у тваринництві є неконтрольоване застосування профілактичних антибіотиків, внаслідок чого розвиваються антибіотикорезистентні високопатогенні штами мікроорганізмів, що здатні передаватися людям і утруднюють лікування інфекційних захворювань.

Дисципліна формує у студентів логічне мислення, сприяє розумінню сталого природокористування, збереження довкілля та біорізноманіття організмів, благополуччя тварин, необхідності харчування якісними і безпечними продуктами, впровадження новітніх технологій вирощування та виробництва продукції.

1. МЕТА, ЗАВДАННЯ, КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: полягає у формуванні спеціальних знань та практичних навичок на основі одержаних знань щодо раціонального природокористування, закономірностей функціонування природних і штучно створених сільськогосподарських екосистем, що дозволяє розробити стратегію і тактику забезпечення благополуччя, збереження здоров'я тварин, ведення тваринництва в рамках екологічно безпечних технологій виробництва, переробки та зберігання основної та побічної продукції тваринництва.

Завдання: сформувати у студентів світогляд збереження довкілля, гуманного ставлення і засад дбайливого огляду да тваринами з врахуванням природніх потреб і етологічних особливостей кожного виду тварин, а також виробництва екологічно чистої продукції тваринництва, що підтверджено відповідним сертифікатом.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- Вимоги законодавства, що регулює основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції
- Методи оцінки благополуччя тварин, законодавчі акти, що регламентують, належну поведінку з тваринами
- Правила утилізації відходів і заходи щодо зниження техногенного навантаження на екосферу, методи і засоби збереження довкілля, зокрема біорізноманіття видів, чистоти води, повітря і ґрунтів;
- використання екологічних і дозволених препаратів для боротьби з паразитами, шкідниками та бур'янами
- Вимоги до поліпшення якості продукції тваринництва, виробництво екологічно чистої, безпечної і якісної продукції;

вміти:

- організувати процес вирощування і утримання тварин за органічною технологією;

- оцінювати благополуччя тварин пояснювати концепцію благополуччя тварин та відповідні зобов'язання, що накладаються на власника, осіб, що обслуговують тварин, ветеринарного лікаря та інших осіб, що працюють з тваринами;

- вживати заходів для запобігання жорстокого ставлення до тварин, профілактики захворювань, уникнення страждань тварин, а також страху чи стресу;

- формувати раціон для тварин з органічних складників відповідно до їх виду, віку, фізіологічного стану тощо.

- для подолання антибіотикорезистентності мікроорганізмів використовувати ветеринарні лікувальні, профілактичні та дезінфікуючі препарати, що дозволені до застосування за органічного виробництва і є натуральними і безпечними.

- планувати та здійснювати контроль дотримання гігієнічних вимог упродовж харчового ланцюга відповідно до чинного законодавства;

- використовувати знання щодо маркування, сертифікації та контролю органічної продукції

- оцінювати ризики при виробництві органічної продукції та вміти підкреслити її переваги;

розуміти значення концепції «Єдиного Здоров'я» на локальному, регіональному та національному рівнях і принципу «від лану- до столу»;

- вміти проводити епізоотичне обстеження або у разі потреби брати участь у розслідуваннях, спрямованих на встановлення причин та умов, що призводять до скасування статусу «органічний продукт» чи надходження в обіг небезпечних харчових продуктів;

- розуміти важливість та проводити просвітницьку роботу щодо дотримання вимог та принципів гігієни та профілактики захворювань серед операторів ринку харчових продуктів і споживачів;

- знати основи аналізу ризиків упродовж харчового ланцюга, пов'язаних з фізичними, хімічними, біологічними небезпечними факторами;

- дотримуватися морально-етичних норм поведінки з тваринами, гуманного до них ставлення.

мати загальні знання щодо фундаментального ветеринарного та органічного законодавства, специфічних правил і регламентів, що регулюють ветеринарну професію на місцевому, національному та регіональному рівнях;

розуміти та застосовувати високі стандарти ветеринарної етики у повсякденній діяльності;

бути суспільним лідером щодо питань, пов'язаних зі сталим природокористуванням та екологізацією виробництв.

Набуття компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі ветеринарної медицини, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК):

1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
2. Знання та розуміння предметної галузі та професії.
3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
4. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
5. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

1. Здатність використовувати інструментарій, спеціальні пристрої, прилади, лабораторне обладнання та інші технічні засоби для проведення необхідних маніпуляцій під час професійної діяльності.
2. Здатність розробляти стратегії безпечного, санітарно обумовленого утримання тварин.
3. Здатність застосовувати знання з біобезпеки, біоетики та добробуту тварин у професійній діяльності.
4. Здатність розробляти стратегії профілактики хвороб різної етіології.
5. Здатність організувати нагляд і контроль виробництва, зберігання, транспортування та реалізації продукції тваринного і рослинного походження.
6. Здатність оберігати довкілля від забруднення відходами тваринництва, а також матеріалами та засобами ветеринарного призначення.

Програмні результати навчання (ПРН):

1. Знати і грамотно використовувати термінологію ветеринарної медицини.

2. Визначати суть фізико-хімічних і біологічних процесів, які відбуваються в організмі тварин у нормі та за патології.
3. Розробляти карантинні та оздоровчі заходи, методи терапії, профілактики, діагностики та лікування хвороб різної етіології.
4. Формулювати висновки щодо ефективності обраних методів і засобів утримання, годівлі та лікування тварин, профілактики заразних і незаразних хвороб, а також виробничих і технологічних процесів на підприємствах з утримання, розведення чи експлуатації тварин різних класів і видів.
5. Здійснювати моніторинг причин поширення хвороб різної етіології та біологічного забруднення довкілля відходами тваринництва, а також матеріалами та засобами ветеринарного призначення.
6. Пропонувати та використовувати доцільні інноваційні методи і підходи вирішення проблемних ситуацій професійного походження.
7. Знати правила та законодавчі нормативні акти щодо нагляду і контролю виробництва, зберігання, транспортування та реалізації продукції тваринного і рослинного походження.
8. Розуміти сутність процесів виготовлення, зберігання та переробки біологічної сировини.
9. Знати правила та вимоги біобезпеки, біоетики та добробуту тварин.

2. ПРОГРАМА ТА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ДЛЯ СКОРОЧЕНОГО ТЕРМІНУ ДЕННОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі				усього	у тому числі						
			л	п	лаб	інд		с.р.	л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Виробництво органічних продуктів харчування тваринного походження														
Тема 1. Органічне виробництво продуктів харчування тваринного походження. Відмінності, переваги і недоліки органічної технології. Історія органічного руху		17	2	2			13							
Тема 2. Реалії виробництва органічної продукції тваринництва в Україні та світі.		17	2	2			13							

Тема 3. Особливості годівлі органічних тварин різних видів		17	2	2			13						
Тема 4. Особливості утримання органічних тварин.		17	2	2			13						
Разом за змістовим модулем 1		68	8	8			52						
Змістовий модуль 2. Обіг та маркування органічних продуктів харчування тваринного походження													
Тема 5. Переробка, пакування, транспортування продукції виготовленої внаслідок органічного утримання тварин		17	2	2			13						
Тема 6. Утилізація відходів, біологічного матеріалу й належне поводження з екскрементами тварин за органічного утримання		17	2	2			13						
Тема 7. Органічне бджільництво, аквакультура		18	3	3			12						
Разом за змістовим модулем 2		52	7	7			38						
<i>Усього годин</i>	120		15	15			90						
Курсовий проект (робота) з _____													
_____			-	-	-		-		-	-	-		-
<i>(якщо є в робочому навчальному плані)</i>													
<i>Усього годин</i>	120		15	15			90						

3. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Стале природокористування, збереження біорізноманіття, альтернативні інтенсивним ресурсозберігаючі технології. Альтернативні антибіотикам ветеринарні препарати	2
2	Європейський Союз та його постанови щодо органічного виробництва: Регламент Ради (ЄС) №834/2007 (колишня Постанова ЄС №2092/91) та додаткові постанови: Регламент Комісії (ЄС) №889/2008; Регламент Комісії (ЄС) №1235/2008)	2
3	Канада та США (COR); США та їх Національна Органічна Програма (NOP); Швейцарія, Ізраїль, Аргентина, Австралія - органічні постанови, еквівалентні Регламенту Ради (ЄС) 834/2007. Стандарти Міжнародних	2

	акредитованих органів сертифікації з органічного виробництва і переробки, еквівалентний Регламентом Ради (ЄС) № 834/2007 та № 889/2008.	
4	Маркування, контроль і сертифікація органічної продукції в Україні. Приклади важливих приватних органічних маркувань: Bio Suisse (Швейцарія), Demeter (поширені по всьому світі), Naturland (Німеччина та весь світ), Soil Association (Великобританія), KRAV (Швеція)	2
5	Закон України "Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції", Постанова Кабінету Міністрів України № 241 «Про затвердження Детальних правил виробництва органічної продукції (сировини) тваринного походження», Постанова Кабінету Міністрів України № 970 Про затвердження Порядку (детальних правил) органічного виробництва та обігу органічної продукції.	2
6	Гуманне й дбайливе ставлення до тварин, забезпечення благополуччя тварин відповідно до їх етологічних потреб.	2
7	Органічна переробка та збут	3

4. ТЕМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вимоги до органічного сертифікування, відмінності між органічним та традиційним тваринництвом.	10
2	Методи вирощування кормових культур без використання синтетичних добрив та пестицидів.	10
3	Органічне утримання великої рогатої худоби. Гігієнічні вимоги, комфорт і благополуччя тварин, методи зменшення стресу.	10
4	Профілактика та лікування захворювань без застосування синтетичних лікарських засобів, альтернативні методи лікування.	10
5	Вплив органічного тваринництва на довкілля, методи зменшення викидів і відходів.	10
6	Порівняння економічної ефективності органічного і традиційного тваринництва, ринкові перспективи.	10
7	Внесок органічного тваринництва в збереження біорізноманіття, методи підтримки екосистем.	10

8	Особливості утримання свиней в органічних господарствах, раціони і гігієна.	10
9	Інтеграція органічного тваринництва з іншими видами органічного виробництва, створення стійких агроєкосистем.	10

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

- залік;
- модульні тести;
- реферати;
- захист практичних робіт.

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

- словесний метод;
- практичний метод;
- наочний метод;
- робота з навчально-методичною літературою;
- відеометод;
- самостійна робота.

7. МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

- залік;
- усне або письмове опитування;
- модульне тестування;
- реферати;
- захист практичних робіт.

8. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положення про екзамени та заліки в НУБіП України»

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна та результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу здобувача вищої освіти з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів):

$$R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{ат}}$$

9. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- конспекти лекцій та їх презентації;
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної форми здобуття вищої освіти;

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні

1. Кучерук М.Д., Засекін Д.А. Монографія. «Органічне птахівництво України: ветеринарно-санітарне забезпечення технології» Київ: Прінтеко 2020 – 190с. ISBN 978-617-7876-09-9
2. Довідник міжнародних стандартів для органічного виробництва : довідкове видання / за ред. М. В. Капштика, О. О. Котирло. - К. : СПД Горобець, 2007. 356 с.
3. Довідник стандартів ЄС щодо регулювання органічного виробництва та маркування органічних продуктів (вступ у силу - 01.01.2009) / відповід. за випуск Є. Милованов ; за ред. Є. Милованова [та ін.]. Львів : ЛА «Піраміда», 2008. 204 с. - (Нормативне регулювання ; Книга 1).
4. Жуковський М. О. Виробництво органічної продукції як напрям підвищення конкурентноспроможності підприємств галузі птахівництва. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. 2011. Вип. 73, ч 2. С. 271-274.
5. Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції : Закон України 10.07.2018 № 2496-

VIII. База даних «Законодавство України / ВР України. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19>

6. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів : Закон України № 867-VIII від 08.12.2015 р. ВВР. – 2016. – № 4. – Ст. 40.

Допоміжні

1. Berg C. Health and Welfare in Organic Poultry Production. Acta vet. scand. 2001. Vol. 95. P. 37-45.
2. Абозін І. І., Криндушкіна Т., Романенко В; Каплунирование сельскохозяйственной птицы. Птицеводство 2010. №12 с. 10-17.
3. Антоненко П. П., Постоєнко В. О., Засекін. Вплив фітопрепаратів на обмін речовин та продуктивність птиці. Сучасне птахівництво. 2007. № 7. С. 18–19.
4. Антосик А. П. Органічне землеробство : за і проти. Дім, сад, город. 2016. № 11. С. 8-10.
5. Гармашов В. В., Фомічова. До питання органічного сільськогосподарського виробництва в Україні Вісник аграр. науки. 2010. № 7. С. 11-16.
6. Артиш В. І. Система вимог до технологій вирощування органічної продукції . Економіка АПК. 2011. № 5. С. 37-41.
7. Артиш В. І. Формування менеджменту якості підприємств із виробництва органічної продукції. Економіка АПК. 2013. № 2. С. 68-71.
8. Безус Р. М. Соціальні мережі у просуванні продукції органічного агровиробництва. Економіка АПК. 2013. № 5. С. 25-30.
9. Артиш В. І. Особливості органічного агровиробництва в концепції сталого розвитку АПК України. Економіка АПК. 2012. № 7. С. 19-23.
10. Асоціація учасників органічного виробництва «БІОЛан Україна». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.biolan.org.ua>
11. Безус Р. М., Антонюк Г. Я. Ринок органічної продукції в Україні : проблеми та перспективи. Економіка АПК. 2011. № 6. С. 47-52.
12. Волошин М. І., Корніцька О. І. Елементи соціально-економічної моделі виробника органічної продукції. Агроєкологічний журнал. 2009. № 1. – С. 16-19.
13. Гладченко К. Особливості сертифікації органічного виробництва. Агроном. 2010. – № 3. С. 170-172.
14. Капінос С. С. Органічне сільське господарство в США: [висвітлено основні аспекти сертифікації органічного виробництва сільськогосподарської продукції, досліджено методи її маркування. Проаналізовано основні канали реалізації органічної сільськогосподарської продукції в США]. Економіка АПК. 2012. № 2. С. 158-162, 167.

15. Капшик М. В. Нормативно-правове забезпечення органічного виробництва в Україні : проблеми та перспективи. Агроекологічний журнал. 2012. № 1. С. 25-31.
16. Кучерук М. Д. Стан та перспективи органічного птахівництва в Україні : матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції молодих

Інформаційні веб-ресурси

<https://organic-platform.org/>

<https://organicukraine.org.ua/en/home/>

<http://organic.com.ua/>

<https://www.dossier.org.ua/>

<https://organicinfo.ua/ru/legislation/>

<https://organicstandard.ua/ua/clients>

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:02008R1235-20190409>

https://docs.google.com/spreadsheets/d/1IngUINgOKOdDvKd4uQq_yZYXL6A9ywi-1zbBoh6R2vc/edit#gid=0

<https://www.eda.admin.ch/ukraine>

<http://www.fibl.org/>